

Alexandru
Iaşcarov-Moldovanu

*Undera,
într-o sihăstrie...*

Ediția a doua

DOXOLOGIA
Iași, 2026

Mulțumiri pentru sprijinul acordat în publicarea operei scriitorului Alexandru Lascarov-Moldovanu:

Doamnei Alexandrina Athanasiu și domnului profesor Liviu Franga.

Părintelui Arhimandrit Policarp Chițulescu, Director al Bibliotecii Sfântului Sinod, și întregului colectiv al Bibliotecii Sfântului Sinod pentru sprijinul acordat în consultarea bogatei Arhive „Al. Lascarov-Moldovanu”.

Muzeului Național al Literaturii Române, respectiv domnului Director Lucian Chișu, precum și distinsei doamne conservator Eugenia Oprescu, pentru înlesnirea consultării Arhivei „Al. Lascarov-Moldovanu”.

Tuturor acelor care au păstrat cu evlavie manuscrisele scriitorului și le-au dăruit B.S.S., M.N.L.R., B.A.R., B.C.U. Iași sau Bibliotecii Metropolitane București.

Prinos de recunoștință maicii starețe Daniela, de la Mănăstirea Vladimirești, tuturor măicuțelor care-și amintesc de Tătunu, de fiul întru Hristos Alexandru, pe care ele îl consideră un „înger”.

Recunoștința noastră, tuturor celor care se vor alătura demersului de a completa, cu manuscrise, scrisori, fotografii sau alte informații, biografia omului evlavios, a scriitorului creștin Alexandru Lascarov-Moldovanu.

Cuprins

<i>Un prim popas întru binecuvântare</i> <i>Prefață la ediția întâi</i> (Livia Ciupercă)	7
Urcușul	19
Obârșia	24
În înserare... ..	29
Peștera	35
Sfinții... ..	40
Miezonoptica	52
Pe culme	59
Despărțirea	66
Coborâșul	74

Un prim popas întru binecuvântare

Prefață la ediția întâi

Prozator, publicist, memorialist, traducător, Alexandru Lascarov-Moldovanu a desfășurat concomitent o bogată activitate ca jurist (diverse posturi administrative), dar și o amplă activitate didactică (profesor, mentor, autor de manuale școlare). Numeroase sunt studiile sale de literatură creștină „militantă”, comparat fiind de I. Grigore Opreșan cu un „scafandrier”, care a „găsit în adâncurile vieții de toate zilele comori sufletești nebănuite, pe care le-a scos la lumină”.

Privind retrospectiv, deocamdată, prin intermediul monografiei *Alexandru Lascarov-Moldovanu. Încorsetările unei vieți* (Editura Doxologia, Iași, 2013), care comprimă în-treaga-i operă (cu scrierile editate și cele inedite aflate în arhive), observăm că se potrivesc și astăzi afirmațiile rostite încă din perioada interbelică: „Există o umanitate bună, țărănească, bună ca și natura lui Dumnezeu, în tot scrisul acestui moldovean, blajin, discret în genul blajinului Vlahuță, un talent sfințit la picioarele crucii...” („Răsăritul”, Anul XV, nr. 1/ianuarie 1933, p. 7). Și n-avem a ne mira. O spune însuși autorul: „Fiecare duce cu sine

Livia Ciupercă

Un prim popas întru binecuvântare

un tumult de gânduri și o tălăzuire de simțiri...” („Lacrima”), după cum hărăzește Domnul fiecăruia.

Născut la Tecuci, la 5 aprilie 1885, Alexandru Lascarov-Moldovanu a fost al doilea copil, din cei șase ai soților Alexandru Lascaroff (funcționar) și Zoe (institutoare). „Izvoarele” sale genetice străpung incitante pagini de istorie: bunicul patern, de origine macedoneană, se va atașa cu drag de ținuturile moldave, asemenea și un străbunic matern, strămutat de la poalele munților Rodopi (Philippopolis din Tracia, regiunea Plovdiv, de astăzi), se va aventura la nord de Dunăre, cam în vremea Eteriei lui Tudor Vladimirescu, și se va stabili în împrejurmile Tecuciului.

Alexandru Lascarov-Moldovanu va studia la Școala primară de băieți, nr. 1, din Tecuci, la Liceul „Gh. Roșca Codreanu” din Bârlad și la Liceul Internat din Iași (1899-1902), iar Facultatea de Drept, la București, obținând licența în 1906. Va deveni judecător de plasă în Babadagul Dobrogei (1909-1910), administrator de plasă al județului Covurlui (1911), la Tulcea, Focșani și București – avocat și jurist-consult. Mobilizat în 1913, va evoca jertfa românilor din Primul Război Mondial în pagini zguduitoare (*Zile de campanie, Cohortele morții, Pe urma vijeliei*). Activează la Fundația Culturală „Principele Carol” / „Regele Mihai I” (inspector general, director), la Direcția Educației Poporului (până în 1947) și la Societatea de Radio București (1930-1940). A fost și senator al Partidului Renașterii Naționale (1931-1932). Începând din 1947 (când i s-a interzis orice apariție editorială),

Alexandru Lascarov-Moldovanu se va dedica – până-n ultima clipă a existenței sale pământești (17 aprilie 1971) – activității misionare creștin-ortodoxe, dăruind rodul muncii sale doar prietenilor și protectorilor săi.

Ca scriitor, a abordat multe genuri, specii și stiluri literare. Opera literară a acestui scriitor este bogată, de o încărcătură tematică subtilă, trecută prin filtrul eticului, fără de care literatura nu are voie să facă abstracție.

Lăudăm osârdia Editurii Doxologia de a edita o parte dintre ineditele semnate de Alexandru Lascarov-Moldovanu. Un proiect important, un gest nobil și responsabil.

Printre manuscrisele existente la Biblioteca Sfântului Sinod care-și cer dreptul la lumina tiparului merită a aminti: *Convorbiri între un anahoret și un ucenic*, *Cei zece leproși*, *Despre Smerenie*, „*Eu sunt...*”, *Fericiri și vaiuri în Sf. Scriptură*, *Evanghelia povestită tinerilor băieți și fete*, *Plante, animale, lucruri, locuri și cetăți din Sf. Evanghelie*, *Scrisorile bătrânului Terțiu către strănepoata sa Cristina*, *Iubirea în Noul Testament*, *Schițe și flori duhovnicești*, *Laudă Maicii Domnului*, *Laudă Mântuitorului Iisus Hristos*; multe traduceri; piesa de teatru *Iubire!*, precum și romanul *Fiul risipitor* (cu următoarea mențiune: în arhiva Bibliotecii Sfântului Sinod se află *Prologul* și primele două părți: *Întunericul* și *Zorile*; în arhiva Muzeului Național al Literaturii Române, partea a treia: *Lumina* și *Epilogul*).

Toate aceste scrieri de meditație patristică, originale, rămase în manuscris învăluite în hlamidă literar-moralizatoare, se disting printr-un stil euharistic,

specific și inconfundabil – adevărate „mărgăritare”, care-și cer dreptul de a fi așezate alături de marea noastră literatură patristică. Aceste zămisliuri sunt „mângâietoare de suflet” și-l recomandă pe Alexandru Lascarov-Moldovanu ca pe un adevărat mistagog de secol al XX-lea.

Și-această primă „revărsare a zorilor” în tipărirea ineditelor lui Alexandru Lascarov-Moldovanu are ca punct de plecare volumul *Undeva, într-o sihăstrie...* Un prim-pas. Sperăm, un succes.

Undeva, într-o sihăstrie... este o lucrare inedită și originală, o carte de meditație, deopotrivă, o invitație adresată nouă, tuturor fiilor creștini, de a ne desprinde – prin credință, smerenie și ascultare – de „tălăzuirile cele nebunești ale lumii...”, pentru reculegere.

Manuscrisul acestui memorial (hristic), dactilografiat, broșat, având 60 de pagini, format A4, se află în Arhiva Bibliotecii Sfântului Sinod. Textul este precedat de una dintre cele mai emoționante și sfâșietoare dedicații ale scriitorului: „Amintirii dragilor mei copii plecați IONEL (m. 1929) și ZOICA (m. 1915), dedic acest volum de povestiri... Tătunu”, și-am mai adăuga noi, și copiilor care nu s-au mai întors în țară... Ileana, stabilită în Elveția, Teodor și Mihai, stabiliți în Venezuela.

Volumul are zece capitole: Urcușul (prologul), Obârșia, În înserare, Peștera, Sfinții, Povestirea Părintelui Ilarion, Mezonoptica, Pe culme, Despărțirea, Coborâșul (epilogul). Incipitul este o descriere de un lirism specific stilului cărturăresc al lui Al. Lascarov-Moldovanu, o deschidere- invitație, care se dorește

percepută ca o armonizare duhovnicească între ființa umană și natură, cuvântul dobândind valențe euharistice. Și văile înmiresmate, și culmile înrouate sunt întru îmbrățișare, întru așteptare:

„De acolo, de lângă râu [loc al genezei], am pornit într-o zi spre un loc de munte [care poate fi spațiu al sacralității], unde se afla ascunsă o sihăstrie [spațiul hărăzit comuniunii sacrale], în care vreo șapte-opt călugări își duceau viața, rugându-se pentru iertarea păcatelor tuturor...”

Suntem invitați a-l însoți pe narator într-acest pelerinaj, dar nu pentru a sta la sfat cu trăitorii acelor locuri depărtate de lume, ci pentru a le asculta sfântă povăță privind și ascultând glasul tăcerii. Al tăcerii... în toată regeasca sa cuminecătură („o mai apropiată alipire de Acela care, singur, adevăr și neclintit temei este”), cu acea unduire a frazelor cu verbul-predicat final, specific latinei clasice – înveșmântare în aură hristică, de început de lume.

Suprapunând notațiile privind vârsta Părintelui Nicanor cu decizia naratorului-povestitor de a se retrage în piept de munte, într-o „ascunsă” sihăstrie, avem a deduce perioada „deslipirii de lume” (doar pentru câteva zile), dar și motivele acestei decizii (de a fi departe de „faptele vremii”, de acei „ani grei și răi, ani plini de ticăloșii și de răutăți, ani de descumpăniri și de suferințe...”). Și, pentru a-și regăsi liniștea, pentru a se reculege, pentru a afla răspuns zvârcolirilor și „apăsătoarelor” „clătinări” din „largul lumii clătinate de război și de răutăți...”, naratorul-reflector (recunoscând, în fapt, pe autorul abstract) se-ndreaptă spre

Livia Ciuperca

tărâmul rugăciunii și al tăcerii, călăuze fiindu-i Părintele egumen Ilarion și căluțul acestuia (patrupedul sfios și bun la toate, ce împrumutase și el trăsături duhovnicești).

Sihăstria își are povestea ei. „Obârșie” de început de lume. Mai întâi, o stână transformată în „schitu-leț”, „în fundul unei văgăuni”, apoi, o bisericuță din lemn, cu „viața de obște” – „unire în duh”, și, printr-o altă strădanie, „biserica mare de zid, cu chilii statornice și trapeză...”

În acest colț de rai, toate „se mișcă domol, alunecând pe vreme...” („În însurare...”) Aici domnește tăcerea, ascultarea, rugăciunea. În acest spațiu, ochiul auctorial vede „o altă lume”, „o altă durată de viață”, „altăceva”. Și merită relevată atenția duhovnicească în portretizarea fiecărui călugăr: egumenul Ilarion („chip bucuros”, „barbă castanie și deasă”), Părintele Nicanor (ochii „blânzi și obosiți”, trup „slăbănog”, împuținat de ani și de zile) și Părintele Agatanghel („lumina zâmbitoare din ochii săi buni și nefățarnici”), reținând că toate răspunsurile lor sunt versete biblice. Aleasă binecuvântare.

Sunt multe pasajele în care reflecțiile naratorului-pelerin se cer dezlegate cu evlavie, precum unele formulări verbale („a osteni... cu duhul”; „a mucenici”; „a protegui”) sau întrebări-cu cheie: ce înseamnă a „avea inimă zdrobită și duh smerit” sau de ce nu se cuvine a umbla desculț prin biserică (capitolul „Sfinții...”); cum este „a văcui” într-o strâmtă încăpere din „zidul muntelui” și a simți „duhul lui Anatolie” care „proteguia... întreaga așezare de jos...” (capitolul

„Peștera”); ce reprezintă „Mezonoptica”; cum este „a zălogi” peisajul românesc (capitolul „Pe culme”); care este „talantul” monahului (capitolul „Despărțirea”) sau ce semnifică imperativul: „Fii din lume, dar nu fi al ei!...” (capitolul „Coborâșul...”)

Popasul naratorului-pelerin pe costișa vreunui munte – înconjurat de sălbăticiii stâncoase – devine respirație strunită din dorința de purificare (chiar și numai pentru câteva ceasuri), în preajma acelor neostoți rugători, docili ucenici ai Domnului. Numai astfel ne vom recunoaște multele „ne-desăvârșiri”, slăbiciuni și „viscole” care podidesc în adâncul ființei noastre. Și-abia atunci vom avea a înțelege că *Undeva, într-o sihăstrie...* este o chemare, deopotrivă, o invitație de a ne aduna gândurile, de a le struni din rătăcire și de a ridica „zid de împotrivire” atâtor „munți de păcate” care ne-ncolăcesc în această lume a nimicniciei.

Lectură binecuvântată!

Livia Ciupercă

Pe culme

În dimineața aceea plină de lumină și de pace, căzută dintr-un cer senin lipsit de nori, am urcat, având în mână un toiag înalt, pe culmea dealului dinspre soare-răsare, ca acolo să sorb frumusețea plaiurilor și-a văzduhurilor, să mă las în brațele ei, ca să se coboare și în suflet, făcându-se una cu gemenea ei, ca astfel, laolaltă, să mă îmbăt de frumusețea luminii lui Dumnezeu.

Urcam încet și căutam să lepăd gândurile care mi se iveau în minte și care voiau să mă țină prins și de grija cea lumească. Întru aceasta, mă sileam să cuget la tovarășul de cale pe care-l luasem cu mine, pe însuși slăvitul Apostol Pavel, acela cu care îngăduit îmi este a ne asemena întru smerită îndrăzneală. Citeam, vasăzică, de când venisem aici, în această sihăstrie depărtată, o carte despre viața și nevoințele sale, scrisă cu mare pietate de un cercetător iscusit dintr-o țară mult îndepărtată. Și, purtând cartea cu mine, aveam simțirea că, în duh, mă întovărășește însuși multvrednicul și atât de omenescul Pavel, dar și atât de înflăcăratul ucenic al Stăpânului nostru.

Când am ajuns sus și am rotit privirea peste tot, am simțit cum mă inundă o bucurie fără nume. Era lumină peste tot; de pe înălțimea culmii, în goana

Undeva, într-o sihăstrie...

frenetică alergau costișele, pădurile, fânețele, pierzându-se departe, departe, în alburiul șters al zărilor. Dincoace, spre munte, țăncuri mari de stâncă, asemenea unor țășnituri de piatră din fundul pământului, se înfingeau în boltă ca pentru a o atinge și a o străbate; pe lângă, încolo, presimțeam văgăunile adânci, în care șuruiiau ape limpezi, în scurgere spre vale. Iar deasupra, cupola de mătase cerească a văzduhului, care nesfârșit depărtată fiind, părea totuși atât de apropiată. Și toate – zări, piatră, fâneță, văgăuni, cer – mă înfășurau de toate părțile și-mi trimiteau vibrațiile de uimire și de încântare ale tuturor frumuseților de pe lume. Și, de îndată, ele poposind la hotarul sufletului meu, îl cutremurau și răscoleau în toate puterile de admirare și de slăvire care veneau, întovărășite de-o dulce și zdrobitoare smerenie, ca într-o rugăciune atotcuprinzătoare. Atât puteam să fac în fața priveliștilor: să respir într-un oftat adânc, să șoptesc: „Frumos...”, și să las în voie ca simțirile, revărsându-se, să dea peste maluri, prefăcându-se în două mici pârâiașe plecate de sub pleoape. Cu mâinile lăsate în jos, mă lăsam răstignit pe crucea arzătoare a adorării și așteptam...

Ușor, ca bătaia unui ornic al veacului, auzii sunelele moale, ca venit din depărtare, al clopotului din vale. Avui o deșteptare din visarea de lumină care mă cuprinsese, copleșitoare acolo, sus, pe culme, sub îmbălsămata prezență a frumuseții lui Dumnezeu.

Stătui pe iarba moale și plăcut mirositoare. Nu mă puteam hotărî să fac ceva. Voiam să rămân în starea aceasta. Dar presimțind că ea se petrece, deschisei

Undeva, într-o sihăstrie...

cartea și, așa, având în preajmă frumusețea de peste tot, începui să reiau mersul lecturii din locul unde îl lăsasem în ajun. Sfântul Apostol Pavel veni degrabă în închipuire, luându-mă cu el prin Efes, prin sinagogă, să-i aud avântata propovăduire și să-i văd chipul de abur în care străluceau, ca puncte de foc, ochii săi ageri, poruncitori, dar atât de apropiați și buni.

Și nu știu cum și când, văzui venind spre mine trei tineri: doi băieți și-o fată. Nu-i simțeam. Se vedea că sunt drumeți în munte. Erau în floarea celei dintâi tinereți. Se vedea mai ales după lumina din ochii lor căscați cu sete asupra priveliștilor din jur și din glasul lor avântat și nepăsător.

Tresărind ușor, le surâsei. Se opriră în dreptul meu și ne dădurăm ziua-bună. Îmi surâseră și ei, cu candoare neprefăcută.

— Vă duceți în munte?

— Da, îmi răspunseră ei cu jovialitate.

— Bine faceți... Pe înălțimi e mai bine ca jos..., le zisei cu zâmbet.

Și stând, într-un popas de odihnă, îmi ținură tovărășie câteva clipe. Îi priveam și mă minunam, ca totdeauna, în fața tinereții, cât de mare și de frumos dar este ea... Erau sănătoși și fragezi, aveau mișcări slobode și elegante, vorbeau fără a căuta cuvintele și surâdeau mereu.

— Și spuneți, alergați după frumusețe, vreți s-o prindeți, s-o soarbeți, s-o zălogiți?

Tustrei priviră spre mine, și-mi răspunseră, fiecare, numai printr-un cald și un atât-de-dulce zâmbet.

Undeva, într-o sihăstrie...